

КАРПАТСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА

КАФЕДРА ТЕОРІЇ ТА
МЕТОДИКИ ДОШКІЛЬНОЇ І
СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ

ДОШКІЛЬНА І СПЕЦІАЛЬНА ОСВІТА В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ: ТЕНДЕНЦІЇ, ІДЕЇ, МОЖЛИВОСТІ.

Збірник наукових праць за матеріалами
Всеукраїнської науково-практичної
конференції з міжнародною участю

29 травня 2025 р.

м.Івано-Франківськ

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника

Кафедра теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти

ДОШКІЛЬНА І СПЕЦІАЛЬНА ОСВІТА В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ: ТЕНДЕНЦІЇ, ІДЕЇ, МОЖЛИВОСТІ

Збірник наукових праць за матеріалами
Всеукраїнської науково-практичної конференції
з міжнародною участю
29 травня 2025 року

Івано-Франківськ – 2025

УДК 373.2+376-056.3'06(082)

Д 55

Рекомендовано до друку

рішенням кафедри теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти (протокол № 16 від 3 червня 2025 року) та вченої ради педагогічного факультету (протокол № 12 від 19 червня 2025 року) Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

Рецензенти:

Ганна ЦВЕТКОВА – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри дошкільної освіти Українського державного університету імені Михайла Драгоманова

Марія ОЛІЙНИК – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки і психології дошкільної та спеціальної освіти Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

Леся ГАЛАМАНЖУК – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії та методик дошкільної освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка

Д 55 Дошкільна і спеціальна освіта в умовах сьогодення: тенденції, ідеї, можливості : Збірник наукових праць за матеріалами Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю. 29 травня 2025 року (електронне видання) / укладачі М.В.Матішак, Н.В.Захарасевич; За заг. ред. Л.О.Мацук. Івано-Франківськ: Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2025. 224 с.

У збірнику наукових праць представлено матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «Дошкільна і спеціальна освіта в умовах сьогодення: тенденції, ідеї, можливості» (29 травня 2025 року). Статті відомих учених України та закордонних країн, викладачів закладів вищої освіти, здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти, практичних працівників закладів освіти присвячені таким напрямкам: теоретичні засади педагогіки, інноваційні підходи до організації освітнього середовища; актуальні питання освіти для сталого розвитку; психолого-педагогічний супровід дітей раннього, дошкільного віку та дітей з ООП в умовах воєнного та повоєнного станів; сучасний стан та перспективи розвитку спеціальної освіти, впровадження інклюзивного навчання на різних рівнях освіти; проблеми та шляхи забезпечення ефективної наступності між дошкільною та початковою ланками освіти; модернізація процесу формування професійної компетентності майбутніх фахівців дошкільної, спеціальної та початкової освіти: вітчизняний та європейський досвід.

Збірник наукових праць адресовано науковцям, науково-педагогічним працівникам, здобувачам вищої освіти, педагогам-практикам, фахівцям у галузі дошкільної, спеціальної та професійної педагогічної освіти та іншим зацікавленим особам.

Матеріали публікуються в авторській редакції. За достовірність фактів, дат, назв, посилань на літературні джерела тощо відповідальність несуть автори матеріалів

УДК 373.2+376-056.3'06(082)

© Кафедра теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти, 2025

© Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника, 2025

закладів дошкільної освіти.....	193
СКОМОРОВСЬКА Ірина. Розвиток «soft skills» майбутніх вихователів у процесі фахової підготовки.....	197
СМЕРЕЧАК Леся. Професійне вдосконалення асистента вихователя як детермінанта успішної фахової діяльності.....	200
СМОЛЮК Світлана. Співпраця фахівців у психолого-педагогічному супроводі адаптації дітей до ЗДО.....	203
ЧАЙКА Володимир, ШИШАК Андріана. Формування у майбутніх фахівців дошкільної освіти здатності проводити наукові дослідження.....	207
ШАМАРІНА Ольга. Популяризація освіти для сталого розвитку серед батьків дошкільників та громадськості.....	211
ШВЕЦЬ Оксана. Моніторинг якості освіти у вищій школі як засіб підвищення ефективності надання освітніх послуг здобувачам вищої освіти.....	215
ШЕВЧЕНКО Надія. Інноваційні підходи до створення освітнього середовища у ЗДО: методологічні основи та практичні рішення.....	219

Володимир ЧАЙКА,

*доктор педагогічних наук, професор,
в.о. завідувача кафедри освітології і педагогіки,
Західноукраїнський національний університет
(м. Тернопіль, Україна)*

Андріана ШИШАК,

*викладач кафедри освітології і педагогіки,
Західноукраїнський національний університет
(м. Тернопіль, Україна)*

ФОРМУВАННЯ У МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ЗДАТНОСТІ ПРОВОДИТИ НАУКОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ

Зміст стандарту вищої освіти за спеціальністю 012 «Дошкільна освіти» для другого (магістерського) рівня вищої освіти передбачає, що не менше 30% освітньо-наукової програми та 20% освітньо-професійної мають бути спрямовані на науково-дослідну діяльність [2, с. 7]. Серед загальних компетентностей магістра визначено здатність проводити дослідження (КЗ-3), що охоплює розуміння наукової діяльності, вміння розробляти та впроваджувати проекти, презентувати їх, а також ініціювати авторські ідеї [2, с. 7, 12]. Це підкреслює актуальність формування дослідницьких навичок у майбутніх фахівців дошкільної освіти.

Мета доповіді полягає у тому, щоб дослідити специфіку формування у майбутніх фахівців дошкільної освіти здатності проводити наукові дослідження.

Наукове дослідження – це цілісна, логічно впорядкована система, що відображає найвищий рівень пізнавальних досягнень і обґрунтованих висновків дослідника, де кожен елемент відіграє важливу роль у досягненні істинної мети пізнання. Проведення наукового дослідження складається з попередньо-підготовчого, програмно-організаційного, методологічного та апробаційно-інтерпретаційного етапів [3, с. 1, 3]. Зважаючи на зазначене, здатність проводити наукові дослідження є компетентністю, що передбачає вміння реалізовувати цілісну та логічно впорядковану систему дослідницької діяльності відповідно до визначених етапів,

результатом якої є теоретично й/або практично значущі положення та обґрунтовані висновки. Вона значною мірою є синонімічна з терміном «дослідницька компетентність», під якою розуміють цілісну інтегровану якість особистості, що охоплює знання, уміння, навички, досвід дослідницької діяльності, особистісні характеристики та ціннісні орієнтації, які проявляються у готовності та здатності до проведення наукових досліджень [4, с. 151–152].

Формування здатності проводити наукові дослідження у майбутніх фахівців дошкільної освіти на магістерському рівні є обов'язковим і реалізується через освітні компоненти загального та професійного циклів. Визначальну роль серед них відіграє курс «Методологія наукових досліджень», який забезпечує цілісне розуміння основ наукової діяльності та сприяє глибшому засвоєнню змісту інших навчальних дисциплін [1]. У процесі його вивчення здобувачі вищої освіти оволодівають методологічними підходами до здійснення наукових досліджень, що доцільно реалізовувати у процесі виконання навчальних проєктів та дослідницьких завдань, спрямованих на моделювання педагогічних ситуацій та рефлексивне осмислення власної професійної позиції в контексті сучасних викликів дошкільної освіти. Наприклад, для оволодіння аксіологічним методологічним підходом магістрантам можна запропонувати виконання завдань, пов'язаних із аналізом ціннісних орієнтирів дошкільної освіти, зокрема створення авторських мінідосліджень щодо ролі гуманістичних ідей у взаємодії з дітьми. Здобувачі вищої освіти можуть розробляти етичні кейси, проводити анкетування педагогів-практиків, короткі інтерв'ю з батьками щодо їх виховних пріоритетів. Це сприятиме поглибленню розуміння аксіологічного складника професійної діяльності, формуванню здатності майбутніх педагогів критично мислити, здійснювати саморефлексію та науково осмислювати практику.

Також під час вивчення ОК «Методологія наукових досліджень» майбутні фахівці дошкільної освіти оволодівають етапами та методами здійснення наукових досліджень, аналізують та створюють наукові тексти. Для цього потрібно обов'язково ознайомлювати їх з теоретичним підґрунтям такої діяльності у

процесі лекцій. Крім цього, важливо організовувати їх практикування здійснювати етапи та використовувати методи дослідження (це доцільно реалізовувати під час педагогічної практики, практичних чи лабораторних занять), написання елементів чи повних варіантів публікацій (тез доповіді чи статей) під безпосереднім керівництвом науково-педагогічного працівника, зокрема у межах індивідуальних та групових консультацій, підготовки до студентських наукових конференцій та їх проведення, участі майбутнього фахівця дошкільної освіти у роботі наукового гуртка чи проблемної групи.

Зважаючи на те, що у процесі здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти проведення наукових досліджень є однією з форм навчальної діяльності магістрантів, вважаємо, що цей процес відповідає її структурним компонентам: мотиваційному, змістовому, діяльнісному, результативному та рефлексивному [3, с. 11–12]. Тож щоб формувати здатність проводити наукові дослідження, варто сприяти становленню у майбутніх фахівців дошкільної освіти окресленої структури в контексті їх реалізації. Так, стимулювати розвиток мотиваційного компонента слід за допомогою проблемного навчання, дослідницьких бесід, презентації успішних кейсів і наукових досягнень у галузі дошкільної освіти; змістового – опрацювання наукової літератури, інтеграції сучасних знань у зміст курсів, використання кейс-методу; діяльнісного – написання наукових проєктів, виконання індивідуальних дослідницьких завдань, участь у науково-практичних конференціях, тренінгах; результативного – захист результатів досліджень, оформлення звітів, статей, виступи з доповідями; рефлексивного – самооцінювання, ведення наукових щоденників, портфоліо, обговорення досвіду в рефлексивних групах.

Таким чином, специфіка формування у майбутніх фахівців дошкільної освіти здатності проводити наукові дослідження охоплює інтеграцію теоретичної підготовки й практичного досвіду, поступове опанування етапів наукового пошуку, розвиток дослідницької компетентності через мотиваційний, змістовий, діяльнісний, результативний та рефлексивний компоненти та залучення

здобувачів вищої освіти до реальної наукової діяльності у межах освітнього процесу.

Список використаних джерел

1. Освітньо-професійна програма «Дошкільна освіта. Інклюзивна освіта» другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 012 Дошкільна освіта галузі знань 01 Освіта / Педагогіка : затв. протоколом Вченої ради ЗУНУ від 26.06.2024 № 11. Тернопіль, 2024. 14 с.
https://www.wunu.edu.ua/opp/2024 OPP/magister/sgf/012_doshkil_osvita_inklyziya_mah_2024.pdf
2. Про затвердження стандарту вищої освіти за спеціальністю 012 «Дошкільна освіти» для другого (магістерського) рівня вищої освіти : Наказ Міністерства освіти і науки України від 29.04.2020 р. № 572. Київ, 2020. 18 с. <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/vyshcha/standarty/2020/05/2020-zatverd-standart-012-m.pdf>
3. Савченко О. Я. Уміння вчитися – ключова компетентність молодшого школяра посібник. Київ : Педагогічна думка, 2014. 176 с.
4. Стинська В. В., Салига Н. М., Процишин Н. А. Формування дослідницької компетентності студентів у закладі вищої освіти. Інноваційна педагогіка. 2024. Вип. 69. Т. 2. С. 149–152.
<https://doi.org/10.32782/2663-6085/2024/69.2.31>

ЕЛЕКТРОННЕ ВИДАННЯ

ДОШКІЛЬНА І СПЕЦІАЛЬНА ОСВІТА В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ: ТЕНДЕНЦІЇ, ІДЕЇ, МОЖЛИВОСТІ

**Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-
практичної конференції з міжнародною участю**

29 травня 2025 року

Комп'ютерна верстка: Матішак М.В., Захарасевич Н.В.

Видавець:

Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника

76018, Україна, м. Івано-Франківськ, вул. Шевченка, 57
office@pnu.edu.ua , тел. (0342) 75-23-51